

-

Corporate Dienst

Griffioenlaan 2
3526 LA Utrecht
Postbus 2232
3500 GE Utrecht
T 088 797 11 11
F 088 797 18 99
kcc@rws.nl
www.rijkswaterstaat.nl

Contactpersoon

H.C. Toussaint

T 06-20791372

memo

Aanzet RWS-kader inventarisatie erfgoedmateriaal

Datum

23 augustus 2011

Bijlage(n)

-

1. Inleiding en doel: aanzet tot RWS-kader inventarisatie erfgoedmateriaal

In deze notitie zetten wij een aantal noties op een rij over RWS-materiaal en -objecten met een zekere historische waarde, die zich bevinden in de opslagruimten en archieven van door RWS-diensten gebruikte gebouwen. Het betreft ouder materiaal van zeer diverse aard en oudere voorwerpen. Hieronder geven wij daarvan een globale aanduiding. Er is ons inziens in toenemende mate sprake van een beheersprobleem dat om een oplossing vraagt. Met grote regelmaat worden wij benaderd voor advies wanneer een verhuizing uit een RWS-pand aanstaande is en er historisch materiaal wordt aangetroffen dat niet kan worden meeverhuisd. Het staat vast dat dergelijk materiaal zich ook in veel andere RWS-panden bevindt.

Tot nu toe is er geen uniform RWS-kader geformuleerd met betrekking tot omgang, selectie en beheer van dergelijk historisch materiaal. Het regime van de Archiefwet dekt lang niet alles af: veel historisch materiaal valt niet onder de bepalingen van deze wet (zie de opmerkingen in het categorieschema hieronder). Dit betekent dat steeds bij naderende verhuizingen ad-hoc oplossingen gevonden moeten worden om waardevolle elementen met een "erfgoed" karakter veilig te stellen. Aangezien RWS de komende jaren een groot aantal panden verlaat, zal dit probleem zich nog veel vaker voordoen dan nu. Het lijkt verstandig om hier een proactieve opstelling te kiezen en een RWS-brede aanpak te ontwikkelen, met als kern een set eenduidige en rationele criteria die de basis zouden moeten vormen voor een corporate inventarisatie- selectie-, en beheersbeleid voor dit materiaal.

Hieronder gaan wij in op een aantal te benoemen "erfgoed" categorieën en mogelijke bestemmingen, en doen wij enkele voorstellen om een globale inventarisatie en selectie uit te voeren.

2. Typering van het materiaal en de objecten

Wij hebben acht "erfgoed" categorieën kunnen identificeren:

Categorie Historisch Erfgoed	Voorbeeld / Opmerking	(Potentiële) bestemming
1. Archiefbescheiden Al het materiaal dat uit hoofde van een taak of functie is ontvangen of opgemaakt.	Projectdocumenten, zaakdossiers, inkoopdocumenten, vergunningen, correspondentie, tekeningen, berekeningen,	Bestemming is duidelijk. 1. Archief van de betreffende dienst/LSU; 2. Rijksarchiefbewaarplaats in de provincie, Nationaal Archief
2. Werkdossiers zijnde geen archief. Het gaat dan alleen om informatie van hoge functionarissen en bijzondere informatie.	Bijzondere besluiten, overwegingen, vastleggingen.	1. Idem. 2. RWS museum (nog in te richten).
3. Microfiches en CD's, DVD's enz. Vaak belangrijk materiaal (as built) en vervanger van origineel.	Tekeningen, areaalgegevens enz	Geen bestemming op langere termijn.
4. Kaarten, kaartboeken, werktekeningen en atlassen Dergelijke documenten en zeker de oudere geven zelden meer de actuele situatie weer en zijn voor de business niet meer relevant en zelfs gevaarlijk. Materiaal heeft in sommige gevallen nog een archiefstatus en zal mbv het BSD Waterstaat moeten worden beoordeeld op bewaring of vernietiging. Alleen zeer interessant materiaal zal worden ingenomen door het Nationaal Archief of het Rijksarchief in de Provincie.	Kaarten voor werken mogen als archiefmateriaal niet worden vervreemd aan het Gemeente-archief of dergelijke instellingen. Bij vernietiging van archiefmateriaal moet formele vernietiging met overlegging van een proces-verbaal worden uitgevoerd door de daartoe gecontracteerde partner. Topografische kaarten en stafkaarten zijn geen archiefmateriaal en kunnen indien ze geen waarde hebben voor het dagelijks werk worden weggegooid.	1. Nationaal Archief of Rijksarchief in de Provincie. 2. RWS collectie (nog in te richten) 3. Ned. Bruggenstichting. <i>Hier moet voorzichtig en goed afgestemd mee om worden gegaan, o.a. vanuit wettelijk oogpunt en de beheerslasten. Vraag is ook of de Ned. Bruggenstichting historische gegevens van andere typen kunstwerken dan bruggen zou willen collectioneren.</i>
5. Historische documenten	Oude boeken, keuren, reglementen, aanbestedingsdocumenten, enz.	1. Opname in RWS-bibliotheek collectie of KB. 2. Indien aanwezig: vernietiging of aanbieden bij Domeinen of Ned. Bruggenstichting.
6. Audiovisueel materiaal Heel veel materiaal is in het kader van projecten tot stand gekomen en daarmee formeel archiefmateriaal. Door andere bewaaromstandigheden is het	- Film - Video - Geluidstape - (Glas) negatieven (foto) - Dia's - Foto's (afdrukken)	1. Indien vast te stellen: integratie in archief. 2. Beeldbank DID. 3. Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. 4. Filmmuseum

<p>daar echter aan onttrokken en dikwijls niet meer te integreren. Hier en daar wordt ook nog veel ouder materiaal aangetroffen, zoals glasnegatieven. Een substantieel deel van het beeldmateriaal is al bij een inventarisatie in beeld gebracht. Situationeel zal aanwezig materiaal hieraan getoetst moeten worden.</p>		<p>5. Beelden voor de Toekomst 6. Nationaal archief</p>
<p>7. Museale en materiële attributen</p> <p>Binnen RWS worden veel materiële voorwerpen aangetroffen die een afspiegeling vormen van de lange geschiedenis van RWS.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Meetinstrumenten - Gereedschappen - Peilstokken, emmers, kannen, lantaarns, reverknopen, - Voertuigen - Vaartuigen - Historische gebouwen - Kleding (Uniformen) - Kanonnen - Beroepskleding als duikerspakken - Meubels 	<p>NOG GEEN BESTEMMING</p> <p>RWS-museum of –collectie?</p> <p>Watermuseum Arnhem</p> <p>Museum Boerhaave</p> <p>Watersnoodmuseum Ouwerkerk</p>
<p>8. Kunst</p> <p>In 2008 zijn bij een rijksbrede actie alle schilderijen en beelden die in het kader van de diverse kunstitleningsregelingen bij RWS in bruikleen waren gegeven, teruggehaald.</p> <p>Verwachting is dat er geen materiaal meer is.</p>	<p>Schilderijen, beeldhouwwerk, enz.</p>	<p>NOG GEEN BESTEMMING</p> <p>RWS-museum of –collectie?</p>

3. De eerste stap: globale inventarisatie

Attributen uit bovengenoemde categorieën komen vrij zeker in alle RWS-panden voor. Het is niet bekend om hoeveel panden het exact gaat. Een uitvoerige inventarisatie en selectie zal in elk geval meerdere jaren vergen. Daarom lijkt het verstandig om te prioriteren en een inventarisatieschema op te stellen dat gekoppeld is aan de voorgenomen verhuisplannen. De panden die RWS de komende jaren (plm. 2011-2015) verlaat, zouden dus als eerste aan de beurt moeten komen. Daarna zouden de overige panden kunnen worden onderzocht. Een eerste globale inventarisatie moet zich richten op de aanwezigheid en globale omvang van een of meer bovengenoemde categorieën. Voor een eerste waardebeoordeling kunnen de volgende criteria behulpzaam zijn:

- ouderdom;

- mate van uniciteit;
- bijdrage aan taakuitvoering van RWS;
- bijdrage aan uitvoering van grote beeldbepalende RWS-projecten;
- symboolkarakter die een bepaalde periode representeert en daarmee karakteristiek is voor RWS-taak en –historie;
- mate van gaafheid/materiële staat waarin het materiaal/object zich bevindt.

Corporate Dienst

Datum

23 augustus 2011

Daarbij kan het geselecteerde materiaal voorlopig (plm.1-2 jaar) worden opgeslagen in een door RWS gebruikt pand onder beheer van de eenheid Facilitair van de Corporate Dienst, totdat er besluitvorming over de definitieve bestemming heeft plaatsgevonden. Intussen kunnen dan een detailinventarisatie en een definitieve bestemming zorgvuldig worden voorbereid.

Het steunpunt Hoevelaken komt daarbij in eerste instantie in aanmerking.

4. Verdere stappen: detailinventarisatie en beheersbestemming

Indien op een locatie een rijkdom aan historisch waardevol materiaal wordt aangetroffen dan wordt een nieuwe bestemming gezocht. In overleg met de nieuwe beheersinstantie kan een detailinventarisatie worden uitgevoerd. Er zal een beheersplan worden opgesteld, waarin kosten en capaciteit voor conservering, scannen, en overige beheerskosten worden opgenomen.

5. Capaciteit en kosten van globale inventarisatie en selectie

De benodigde capaciteit voor een globale inventarisatie en selectie, te beginnen in de panden die de komende jaren worden afgestoten, zal aanzienlijk zijn. Om de kosten in de hand te houden kan men denken aan de inzet van VOR-leden, studenten en stagiaires. De kosten kunnen dan beperkt blijven tot onkostenvergoedingen, stagevergoedingen en vergoedingen aan studenten. Daarnaast komt nog een inzet in capaciteit van betrokken adviseurs.

De projectleider is bedrijfshistoricus Bert Toussaint (CDR/CLC). De coördinatie is in handen van een klein projectteam dat in elk geval verder bestaat uit Harm Jan van Rees en Eric de Groot (beiden CDR/FB). Voor de projectondersteuning zal een stagiaire worden aangetrokken.

Wij geven een indicatie voor de periode 2011-2015, gespecificeerd per erfgoedcategorie:

	kosten	capaciteit in uren/p.j.
archiefbescheiden: geen additionele kosten; zitten in de reguliere budgetten	0	0
werkdossiers: bewerkingskosten van € 1.400 per strekkende meter (capaciteit en kosten)	€ 1.400	0
microfiches: inzet van adviescapaciteit van 25 dagen per jaar, extra inventarisatiekosten van € 1.400 per strekkende meter	€ 1.400	200
kaarten/kaartboeken/werktekeningen/atlassen: inzet van adviescapaciteit van 25 dagen per jaar	0	200
historische documenten: inzet van adviescapaciteit van 10 dagen per jaar	0	80
audiovisueel materiaal: inzet van adviescapaciteit van 25 dagen per jaar, plus inzet van 2 vrijwilligers per dag à € 50 per dag, 3 dagen per pand = € 300 x 25 = € 7.500 per jaar, uitgaande van een ontruiming van 25 panden per jaar	€ 7.500	200
museale en materiële attributen: afhankelijk van keuze voor eigen RWS-museum of andere museumlocatie. Bij inrichting RWS-museum rekenen op € 2.500 per jaar voor inzet van vrijwilligers	€ 2.500	80
kunst: inventarisatiekosten € 2.500 per jaar. Inzet adviescapaciteit van 25 dagen per jaar	€ 2.500	200
bij inzet van een stagiaire voor 5 maanden voor een aantal van bovengenoemde inventarisatieprojecten: €550 stagevergoeding p.m.	€ 2.750	20
Totaal per jaar	€18.050	980
Meerjarig 2012-2015	€72.200	3.920
Aanvang globale inventarisatie 4^e kwart. 2011	€ 9.000	490
Totaal 2011-2015	€ 81.200	4.410

Corporate Dienst

Datum

23 augustus 2011

Om flexibel in te kunnen spelen op deze capaciteitsvraag stellen wij tenslotte voor om een pool van plm. 10 personen te vormen met daarin leden van de VOR, de Nederlandse Bruggenstichting (NBBS), VWAR en enkele RWS-deskundigen.

Met vriendelijke groet,

Eric de Groot
Harm Jan van Rees
Bert Toussaint

Corporate Dienst

Datum

23 augustus 2011